

Vreme: 28.07.2026 17:21

Medij: ekspres.net

Link: <https://www.ekspres.net/biznis/indonezija-lekcija-za-ubice-ekonomija-28-7-2026>

Autori: Ekspres.net

Teme: Svetska banka

Naslov: Indonezija - lekcija za ubice ekonomija

23290

Predstavljamo vam knjigu Džona Perkinsa "Ispovesti ubice ekonomija". Prvi deo feljtona pročitajte na sledećem linku:

"Osim što sam upoznao svoju novu karijeru, vreme sam provodio čitajući knjige o Indoneziji. 'Što više saznaš o nekoj zemlji, pre nego što je posetiš, posao će ti biti lakši', savetovala me je Klodin. Shvatio sam njene reči ozbiljno.

Indonezija, tokom kolonizacijske ere poznatija kao Začinska ostrva, smatrana je blagom, mnogo vrednijim od američkog. Java, sa svojim luksuznim tkaninama, čuvenim začinima i imućnim kraljevstvima, predstavljala je istovremeno dragulj u kruni, ali i poprište nasilnih previranja španskih, holandskih, portugalskih i britanskih avanturista. Holandija je trijumfovala 1750. godine, ali, iako su držali Javu pod kontrolom, Holanđanima je trebalo 150 godina da potčine okolna ostrva.

Upravljanje Indonezijom, međutim, pokazalo se kao veći izazov od pokoravanja. Nimalo homogen arhipelag od oko 17.500 ostrva predstavljao je uzavreli lonac, pun plemena, različitih kultura, mnoštva jezika i narečja, kao i ratničkih grupa koje su podgrevale vekovima stvarana neprijateljstva.

Sukarno je odlučio da uvede red. Raspustio je parlament 1960. godine, a 1963. proglašen je za doživotnog predsednika. Oformio je čvrste saveze sa komunističkim vladama širom sveta u zamenu za vojnu opremu i obuku. Slao je indonežanske trupe naoružane ruskom vojnom opremom u susednu Maleziju, u pokušaju da raširi komunizam po jugoistočnoj Aziji i zadobije simpatije svetskih socijalističkih vlada.

Opozicija je ojačala i 1965. godine izvršila državni udar. Sukarno je izbegao smrt samo zahvaljujući brzom razmišljanju svoje ljubavnice...

Do 1971. odlučnost SAD da Indoneziju okrenu protiv komunizma pojačala se usled neizvesnosti ishoda rata u Vijetnamu. Predsednik Nikson započeo je povlačenje 1969. godine, a strategija SAD dobila je globalni karakter i usredsredila se na nekoliko zemalja; Indonezija je bila ključ. 'Mejnov' projekat elektrifikacije bio je deo sveobuhvatnog plana za obezbeđivanje američke dominacije u jugoistočnoj Aziji. Vašington je zasnovao deo svoje strategije na pretpostavci da bi dobici iz Indonezije mogli da imaju pozitivan odjek širom islamskog sveta, posebno na eksplozivnom Bliskom istoku.

Ja sam dane provodio u Bostonskoj biblioteci, čitajući sve što je bilo u vezi sa Indonezijom. Imao sam u glavi romantičnu sliku Indonezije, zemlje u kojoj je trebalo da živim naredna tri meseca. Sama imena čuvenih ostrva: Java, Sumatra, Borneo, Sulavesi zavode um. To je zemlja mističizma, mita i erotske lepote, neuhvatljivo blago za kojim je Kolumbo tragao, a nikad ga nije pronašao. Možda je još tada trebalo da naslutim da svetionik osvetljava sudbinu koja nije uvek onakva kakvom je mi zamišljamo. Zapravo, moji prvi dani u indonežanskoj sparnoj prestonici Džakarti, u leto 1971. godine, bili su šokantni.

Lepote je svakako bilo. Predivne žene koje nose raznobojne saronge, bogate bašte pune tropskog cveća, egzotične balijske plesačice, holandske kolonijalne vile i džamije s minaretima. Mlade devojkice koje nude svoje telo za nekoliko novčića. Nekada divni holandski kanali, pretvoreni su u septičke jame, kartonske stračarice u kojima žive čitave porodice, duž smećem prošaranih crnih reka.

Vreme: 28.07.2026 17:21

Medij: ekspres.net

Link: <https://www.ekspres.net/biznis/indonezija-lekcija-za-ubice-ekonomija-28-7-2026>

Autori: Ekspres.net

Teme: Svetska banka

Naslov: Indonezija - lekcija za ubice ekonomija

Naš tim, naravno, bio je smešten u najotmenijem hotelu 'Interkontinental Indonezija', u vlasništvu 'Pan Ameriken ervejza', kao i lanac hotela 'Interkontinental' širom sveta. Prvog dana uveče, vođa projekta Čarli Iningvort bio je domaćin na večeri za nas u otmenom restoranu na najvišem spratu.

Čarli je poznavalac rata: najveći deo slobodnog vremena posvećivao je čitanju istorijskih romana o velikim vojskovođama i bitkama... Pošto nam je poželeo dobrodošlicu, zapalio je tompus.

'Za dobar život', uzdahnio je podižući čašu šampanjca. Pridružili smo mu se. 'Za dobar život', čaše su nam se sudarile.

Dok se dim tompusa umotavao oko njega, Čarli je letimice gledao po sobi.

'Ovde će nam ugađati', rekao je zadovoljno klimajući glavom. 'Indonežani će se odlično brinuti o nama. Kao i ljudi iz američke ambasade. Ali hajde da ne zaboravimo da mi ovde treba da obavimo zadatak.'

Pogledao je dole u brojne kartice podsetnike u svojoj ruci.

'Da, mi smo ovde da bismo razvili glavni plan za elektrifikaciju Jave - najnaseljenije zemlje u svetu. Ali, to je samo vrh ledenog brega.'

Izraz lica mu je bio potpuno ozbiljan: 'Ovde smo da izbacimo ovu zemlju iz kandži komunizma i ništa manje od toga. Sada kad je zemlja spremna da sebe lansira u dvadeseti vek. Integrisani sistem električne energije jedan je od ključnih činilaca. Taj, više od bilo kog faktora (uz mogući izuzetak nafte) obezbediće vladavinu kapitalizma i demokratije.

Kad smo već kod nafte, svi znamo koliko naša zemlja zavisi od nafte, Indonezija nam u tom smislu može biti moćan saveznik, tako da vas molim da se, dok razvijate taj glavni plan, pobrinete i učinite sve što je u vašoj moći da naftna industrija i sve ostale koje njoj služe - luke, cevovodi, građevinske kompanije - dobiju sve što će im verovatno zatrebati, a tiče se električne energije za vreme ovog dvadesetpetogodišnjeg plana.'

Dok sam se u nesanici tu noć prevrtao u krevetu, razumeo sam da su Čarli i svi ostali u našem timu iz istih razloga. Promovisali su spoljnu politiku SAD i korporativne interese. Bili smo vođeni pohlepom, pre nego bilo kakvom željom da učinimo život boljim velikoj većini Indonežana.'

U knjizi "Ispovesti ubice ekonomija" Džon Perkins peto poglavlje naslovljava priznanjem "Kako sam đavolu prodao dušu" i nastavlja priču.

"Naš tim od jedanaest ljudi proveo je šest dana u Džakarti, a vreme nam je odlazilo na registraciju u američkoj ambasadi, sastančenjem s raznim zvaničnicima, samoorganizaciju i opuštanje pored bazena. Broj Amerikanaca koji je boravio u hotelu me zapanjio. Veliko mi je zadovoljstvo bilo da gledam prelepe mlade žene direktora naftnih i građevinskih kompanija iz SAD, koje su dane provodile na bazenu, a večeri u nekoliko skupih restorana u hotelu i oko njega.

Onda je Čarli preselio naš tim u planinski grad Bandung, vremenske prilike su bile blaže, a siromaštvo manje očigledno, a bilo je i manje stvari koje odvrćaju pažnju. Dodeljen nam je vladin smeštaj, poznatiji kao 'Vizma' sa sve upravnikom, kuvarom, baštovanom i poslugom. Pored smeštaja, bilo nam je obezbeđeno petnaest terenaca 'tojota', svaki sa vozačem i prevodiocem, tu je i ekskluzivni golf klub, a udomljeni smo i kancelarijama. Za mene, prvih nekoliko dana u Bandungu podrazumevalo je niz sastanaka s Čarlijem i Hauardom Parkerom. Hauard je bio u sedamdesetim, bio je penzionisani glavni prognozer opterećenja za 'Nju Inland elektrik sistem'. Sada je bio odgovoran za prognozu količine energije i generisanog kapaciteta (opterećenja) koji bi bio potreban za ostrvo Javu za narednih 25 godina, kao i razbijanje ovih podataka na prognoze za potrebe grada ili regiona. Pošto je potrošnja električne energije bila u visokoj korelaciji sa ekonomskim sistemom, njegove prognoze zavisile su od mojih ekonomskih predviđanja. Ostatak tima bi potom razvio glavni plan, oslanjajući se na te prognoze, locirajući i dizajnirajući elektrane, putanje prenosa i distribucije, i sisteme transporta goriva na način koji bi najefikasnije zadovoljio naša predviđanja. Tokom tih sastanaka Čarli je sve vreme naglašavao značaj mog posla i gnjavio me s tim kako treba da budem vrlo optimističan u svojim prognozama. Klodin je bila u pravu, ja sam bio ključ u celom tom planu.

'Inženjeri će sastaviti detaljnu sliku trenutnog električnog sistema, kapaciteta luka, puteve, železnice i slično', reče Čarli i uperi tompus u mene. 'Ti moraš brzo da delaš. Do kraja prvog meseca Hauard će morati da ima prilično jasnu predstavu o punom potencijalu ekonomskih čuda koja će se desiti kad priključimo novu mrežu. Do kraja drugog meseca, trebaće mu još pojedinosti - razbijenih na regione. Poslednji mesec rezervisan je za popunjavanje praznina. To nam je od najvećeg značaja. Tada ćemo se svi udružiti, tako da, pre nego što odemo, moramo biti u potpunosti sigurni da imamo sve informacije koje su nam potrebne. Kući na Dan zahvalnosti, to je moj moto. Nema nazad.'

Hauard je delovao kao druželjubiv tip, kao da vam je deda, a zapravo je bio ogorčen starac koji se osećao prevarenim od života. Nikad nije dosegao vrh u 'Nju Inland sistemu električne energije' i zbog

Vreme: 28.07.2026 17:21

Medij: ekspres.net

Link: <https://www.ekspres.net/biznis/indonezija-lekcija-za-ubice-ekonomija-28-7-2026>

Autori: Ekspres.net

Teme: Svetska banka

Naslov: Indonezija - lekcija za ubice ekonomija

toga je osećao dubok prezir. 'Propustio sam to', rekao mi je više puta, 'jer sam odbio da se povinujem zahtevima kompanije'. Bio je primoran da se penzionise, a onda, pošto nije mogao da podnese da bude kod kuće sa ženom, prihvatio je posao savetnika u 'Mejnu'. To mu je bilo novo zaduženje, a i Čarli i Einar upozorili su me da se pazim njega. Reči koje su koristili da ga opišu bile su tvrdoglav, zao i osvetoljubiv.

Kako se ispostavilo, Hauard je bio jedan od mojih najboljih učitelja, iako ne onaj kojeg sam bio spreman da prihvatim. On nije prošao obuku koju je meni pružila Klodin. A možda su računali na to da je on tu privremeno, dok ne namame nekoga povodljivog koji ostaje do kraja poput mene. Hauard je jasno prozreo situaciju i ulogu koju su želeli da igra i bio je odlučan da ne bude pion. Ostali smo sami, stajali smo pored prizora. 'Pokušaće da te ubede da će se privreda ovde naglo razviti', rekao je. 'Čarli je nemilosrdan. Nemoj da dozvoliš da te uzme pod svoje.'

Njegove reči učinile su da se osećam nelagodno. Ali moja karijera je zavisila od Čarlija. 'Ova ekonomija će zasigurno procvetati', rekao sam. 'Aha, znači tako', promrmljao je. 'Već si pristao na njihovu igru, je li da?'

'Hauarde, ovo nije Boston. Ovo je zemlja u kojoj do sada niko nije mogao da ima struju. Ovde su stvari drugačije.' Okrenuo mi je leđa i odmahnuo rukom kao da je mogao da me obriše.

'Slobodno', rekao je ljutito. 'Prodaj se. Boli me briga do čega ćeš sve da dođeš.'

Pogodio me je pravo u živac. Osećao sam ogromnu knedlu u grlu. Te noći ležao sam u krevetu i dugo, dugo razmišljao - o Hauardu, Čarliju, Klodin, En, Einaru, čika Frenku - i pitao se kakav bi mi život bio da ih nikad nisam upoznao. Gde bih onda živio?

Čarli je bio jasan kad je rekao da od mene i Hauarda očekuje da iznesemo stope rasta od najmanje 17 procenata godišnje.

Nekoliko dana kasnije Hauard se razboleo, dobio je jak amebični napad. Odvezli smo ga u katoličku misionarsku bolnicu. Lekari su mu propisali lekove i savetovali da se odmah vrati u SAD. Hauard nas je uveravao da već ima sve podatke koji su nam potrebni i da će lako moći da dovrši prognozu opterećenja u Bostonu. Reči koje mi je uputio na rastanku glase: 'Nema potrebe da budžiš brojke. Ja neću da budem deo te prevare, ma šta ti tvrdio o čudima ekonomskog rasta!'

Džon Perkins, šesto poglavlje oslovljava naslovom "U ulozi inkvizitora", što slikovito ilustruje krajnji učinak njegove ekipe u Indoneziji.

"Naš ugovor s indonežanskom vladom, Azijskom bankom za razvoj i USAID-om kao uslov je postavljao da neko u našem timu poseti sve veće naseljene centre u oblasti koju je obuhvatio glavni plan.

Mene su odredili da uradim taj zadatak. Kako je Čarli rekao, preživeo sam Amazon i znao sam kako da se nosim s bubama, zmijama i lošom vodom. Zajedno sa prevodiocem i vozačem posetio sam mnoga prelepa mesta i odsedao u nekim prilično sumornim smeštajima. Sastajao sam se sa lokalnim poslovnim i političkim vođama i slušao njihova mišljenja o mogućnostima ekonomskog razvoja.

Ipak, zaključio sam da je većina njih nevoljna da sa mnom deli informacije. Moje ih je prisustvo izgleda plašilo.

Uglavnom su mi govorili da bih morao da proverim informacije s njihovim gazdama, vladinim agencijama ili u korporativnom centru u Džakarti. Ponekad sam sumnjao da je nekakva vrsta zavere usmerena ka meni. Ta su putovanja uglavnom bila kratka, ne duža od nekoliko dana. U međuvremenu vraćao sam se u 'Vizmu' u Bandungu. Žena koja ju je vodila, imala je sina nekoliko godina mlađeg od mene. Zvao se Razmon, ali svi ostali, osim njegove majke, zvali su ga Razi. Kao student ekonomije sa lokalnog univerziteta, odmah se zainteresovao za moj posao. Zapravo, sumnjao sam da će me u nekom trenutku pitati za posao. Odmah je počeo da me uči indonežanski. Pošto je Indonezija izvojevala nezavisnost od Holandije, kao jedan od najbitnijih prioriteta predsednik Sukarno je shvatio da je njegovoj zemlji potreban zajednički jezik, lak za učenje. Na arhipelagu se govorilo više od 350 jezika i dijalekata te je Sukarno shvatio da je njegovoj zemlji potreban zajednički rečnik kako bi ujedinio ljude s mnogih ostrva i različitih kultura. Rekrutovao je međunarodni tim lingvista, a indonežanski je bio najuspešniji rezultat. Baziran na malajskom, izbegava mnoge promene u vremenima, nepravilne glagole i ostale komplikacije koje su osobene za većinu jezika.

Razi je bio odličan učitelj, sa sjajnim smislom za humor, i u poređenju sa učenjem šuarskog, pa čak i španskog, indonežanski je bio lak. Razi je imao skuter i preuzeo je na sebe da me upozna s gradom i ljudima.

'Čekaj, da ti pokažem stranu Indonezije koju nisi video', obećao je jedne večeri i pozvao me je da sednem na skuter iza njega. Prošli smo ispred lutkarskog pozorišta senki, muzičara koji sviraju tradicionalne instrumente, gutača vatre, žonglera i uličnih prodavaca koji su prodavali sve što se moglo zamisliti, od prokrijumčarenih američkih kaseta do retkih urođeničkih artefakata.

Vreme: 28.07.2026 17:21

Medij: ekspres.net

Link: <https://www.ekspres.net/biznis/indonezija-lekcija-za-ubice-ekonomija-28-7-2026>

Autori: Ekspres.net

Teme: Svetska banka

Naslov: Indonezija - lekcija za ubice ekonomija

Konačno smo stigli do male kafeterije pune mladića i devojaka čiji su se odeća, šeširi i frizure mogli uklopiti s modom sa koncerta 'Bitlsa' kasnih šezdesetih. Svi su bili Indonežani. Razi me je upoznao s grupom koja je sedela za jednim stolom i mi smo im se pridružili. Svi su govorili engleski, manje-više tečno, ali su cenili i ohrabivali moje pokušaje da govorim indonežanski. Pričali su otvoreno i pitali me zašto Amerikanci nikada ne uče njihov jezik. Nisam imao odgovor na to niti sam mogao da objasnim zašto.

Bila je to noć koju ću pamtit, Razi i njegovi prijatelji ponašali su se prema meni kao da sam jedan od njih. Uživao sam u tome što sam delio sa njima atmosferu grada, hranu, piće i muziku, mirisao cigarete s ukusom karanfilića i druge arome. Kako je noć odmicala, sve više ih je zanimalo da čuju moje mišljenje o mojoj zemlji što vodi rat u Vijetnamu. Svako od njih je bio užasnut, kako su oni to nazivali, nelegalnom invazijom, i osetili su olakšanje što i ja delim njihova osećanja...

Ovo iskustvo s Razom podstaklo je moju želju da provodim što manje vremena sa glavnim timom. Sledećeg jutra sastao sam se s Čarlijem i rekao mu da počinju da me frustriraju pokušaji da izvučem informacije od lokalaca. Pored toga, veći deo statistike koji mi je bio potreban za razvijanje ekonomskih predviđanja mogao se naći jedino u vladinim uredima u Džakarti. Složio sam se sa Čarlijem da treba da provedem još nedelju-dve u Džakarti. Saosećao je sa mnom zbog toga što sam morao da napustim Bandung, da bih otišao u metropolu punu isparenja, a ja sam priznao da prezirem tu ideju.

Potajno, radovao sam se prilici da imam malo vremena da istražim Džakartu i da živim u elegantnom hotelu 'Interkontinental Indonezija'. Međutim, kad sam se našao u Džakarti, otkrio sam da život sada posmatram iz druge perspektive. Noć provedena s Razijem i mladim Indonežanima, kao i moja putovanja po Indoneziji, promenili su me. Otkrio sam da svoje sunarodnike Amerikance posmatram drugačije. Mlade supruge nisu više izgledale tako lepo. Žičane ograde oko bazena i metalne šipke na prozorima na nižim spratovima, koje pre skoro da nisam primećivao, sada su izgledale zloslutno. Hrana u elegantnom hotelskom restoranu činila se bljutavom.

Još nešto sam primetio. Tokom sastanka s poslovnim i političkim vođama postao sam svestan nijansi u načinu ophođenja sa mnom. Pre to nisam primećivao, ali sam onda shvatio da mnoge od njih moje prisustvo vređa. Na primer, kada bi me predstavljali jedno drugom, često su koristili indonežanske pojmove koji se prema mom rečniku prevode kao inkvizitor ili ispitivač. Namerno nisam otkrio svoje znanje njihovog jezika - čak je i moj prevodilac znao da mogu samo da izrecitujem nekoliko njihovih uobičajenih fraza - kupio sam i dobar indonežansko-engleski rečnik, koji sam često koristio pošto bi se rastao sa njima.

Da li su ovi nazivi bili samo jezička slučajnost? Pogrešna značenja u mom rečniku? Pokušao sam da ubedim sebe da je tako. Ipak, što sam više vremena provodio sa ovim ljudima, postajao sam sve ubeđeniji da sam uljez, da je naredba za saradnju stigla s nekog vrha i da nisu imali drugog izbora sem da se povinuju. Nisam uopšte znao da li je neki vladin zvaničnik, bankar, general ili ambasada SAD izdala naredbu. Sve što sam znao bilo je to da se, i pored toga što su me pozivali u svoje kancelarije, nudili čajem, učtivo odgovarali na moja pitanja i na svaki očit način naizgled pozdravljali moje prisustvo, ispod površine nalazila senka rezigniranosti i mržnje. To me je, takođe, navelo i na razmišljanje o njihovim odgovorima na moja pitanja i validnosti njihovih podataka.

Na primer, nikada nisam mogao samo da se ušetam u neku kancelariju sa svojim prevodiocem i sastanem sa nekim; prvo smo morali da zakažemo sastanak. Samo po sebi, to ne bi bilo tako čudno, osim što je taj postupak trajao nečuveno dugo.

Pošto su telefoni retko radili, morali smo da vozimo kroz prepune ulice koje su bile tako izuvijane da je ponekad trebalo sat vremena da stignemo do neke zgrade, samo nekoliko blokova udaljene. Kad bismo konačno stigli, morali smo da popunimo nekoliko formulara. Na kraju bi se pojavio sekretar. Uljudno - uvek sa učtivim osmehom po kome su Javljeni poznati - pitao kakav nam je tip informacija potreban, a onda bi odredio vreme za sastanak.

Bez izuzetaka, ugovoreni sastanak bio je nekoliko dana kasnije, a kad bi se konačno održao, uručili bi mi fasciklu sa pripremljenim materijalom. Vlasnici industrija davali su mi petogodišnje i desetogodišnje planove, bankari su imali šeme i grafikone, vladini zvaničnici donosili su liste projekata koji su prestajali da budu samo nacrti i postajali motor ekonomskog razvoja.

Sve što su ovi zapovednici trgovine i vlade obezbedili, i sve što su rekli tokom razgovora, ukazivalo je da Java očekuje ekonomski procvat koji bi bio veći od bilo kojeg do sada. Niko, baš niko nikada nije dovodio ovu premisu u pitanje niti su mi ikada dali neku negativnu informaciju.

Dok sam se vraćao u Bandung, ipak sam uhvatio sebe kako razmišljam o tom iskustvu; nešto je bilo duboko uznemirujuće. Palo mi je na pamet da je sve što radim u Indoneziji više poput igre nego realnost. Kao da smo igrali partiju pokera. Skrivali smo svoje karte. Nismo mogli da verujemo jedni

Vreme: 28.07.2026 17:21

Medij: ekspres.net

Link: <https://www.ekspres.net/biznis/indonezija-lekcija-za-ubice-ekonomija-28-7-2026>

Autori: Ekspres.net

Teme: Svetska banka

Naslov: Indonezija - lekcija za ubice ekonomija

drugima niti da se oslonimo na pouzdanost informacija koje smo dobili. Ipak, ova igra bila je smrtno ozbiljna i njen ishod bi uticao na milione života u narednim decenijama.

'Vozim te da gledaš dalanga', sijao je Razi, 'znaš, to su poznati indonežanski lutkari...' Počela je muzika, 'Dalang svira svu muziku sam', šapnuo mi je Razi, 'uz to i upravlja svim lutkama i daje im glasove na nekoliko jezika.' Bilo je to neverovatno izvođenje, kombinovanje tradicionalnih legendi sa trenutnim događajima. Posle sam saznao da je dalang šaman koji svoj posao obavlja u transu...

Pošto je završio sa klasičnim izborom tekstova iz 'Ramajane', dalang je izvukao lutku Ričarda Niksona, sve sa karakterističnim dugim nosom i opuštenim obrazima. Predsednik je bio obučen kao Ujka Sem, s cilindrom i frakom. Pratila ga je druga lutka, u jednoj ruci nosila je kofu sa ukrašenim znakovima dolara. Slobodnom rukom mahala je zastavom SAD iznad Niksonove glave, na način kako rob rashlađuje gospodara.

Iza ove dvojice pojavila se mapa Bliskog i Dalekog istoka, sa različitim zemljama koje su visile na kukama na svojim mestima. Nikson je najpre prišao mapi Vijetnama, skinuo je s kuke i gurnuo je u usta. Viknuo je 'Gorko, đubre', zatim je bacio u kofu uz reči 'Ne treba nam više ovo!' i nastavio da baca imena ostalih zemalja u kofu. Posle se okrenuo Pakistanu i Avganistanu. Svaki put je Niksonova lutka komentarisala svaku zemlju, svaki put njegove prekorne reči bile su antiislamske: 'muslimanski psi', 'Muhamedova čudovišta' i 'islamski đavoli'.

Uzbuđena publika, tenzija je rasla sa svakim novim dodatkom kofi. Brinuo sam da bi ovaj bes mogao biti usmeren prema meni. Onda je Nikson rekao nešto od čega mi je skalp počeo da bridi. Kada mi je Razi preveo 'Ovo daj Svetskoj banci. Vidi šta mogu da urade da nam zarade nešto novca od Indonezije.'

Podigao je mapu Indonezije prema kofi, ali u tom trenutku iz senke iskoči još jedna lutka.

'Popularni političar Bandunga', šapuće mi Razi. Lutka je bukvalno proletela između Niksona i čoveka sa kofom, podigla ruku i uzviknula 'Prestanite. Indonezija je suverena zemlja!' Gomilom se prolomi aplauz. Zatim je čovek sa kofom bacio zastavicu SAD kao koplje u Indonežanina, koji se zatetura i umre na dramatičan način. Nikson i čovek sa kofom su se poklonili i otišli sa bine.

'Mislim da treba da idem', rekao sam Raziju. Zaštitnički mi je ruku stavio na rame. 'U redu je, nemaju oni lično ništa protiv tebe', rekao mi je.

Otišli smo u kafeteriju, gde su bili i oni mladi ljudi koje sam ranije upoznao. Uveravali su me da nisu unapred znali za skeč o Niksonu. Glasno sam upitao da li je ovo izvedeno zbog mene. Neko se nasmejao i reče mi da imam jak ego. 'Tipično za Amerikance' i potapšao me po ramenu. 'Indonežani su vrlo politički svesni. Zar Amerikanci ne idu na ovakve predstave?'

Prelepa žena koja je studirala engleski sedela je prekoputa mene. 'Ali, vi radite za Svetsku banku, zar ne?' Rekao sam joj da trenutno imam zaduženja u Azijskoj banci za razvoj i Agenciji UN za međunarodni razvoj.

'Zar nisu, zapravo, sve iste?', nije sačekala odgovor. 'Zar nije kao što je predstava večeras pokazala? Zar vaša vlada ne posmatra Indoneziju i druge zemlje kao da smo grozd? Možete da uberete i birate. Zadrži Englesku, pojedji Kinu. A Indoneziju baci.'

'Pošto nam uzmete svu naftu', dodala je druga žena.

Pokušao sam da se odbranim, ali uopšte nisam bio dorastao zadatku. Hteo sam da se ponosim činjenicom da sam došao u taj grad i odgledao celu antiameričku predstavu. Hteo sam da vide koliko je hrabro ono što sam uradio, da znaju da sam jedini član svog tima koji se potrudio da nauči indonežanski ili je imao ikakvu želju da upije njihovu kulturu, i da istaknem da sam bio jedini stranac na toj predstavi. Ali, odlučio sam da je mudrije ništa ne pominjati.

Lepa studentkinja engleskog rekla je da je sledeći američki cilj islamski svet. Pobunio sam se: 'Žašto ne možete verovati da SAD nisu antiislamističke?'

'Ne? Otkad to? Treba da čitate vaše istoričare. Jedan Britanac, zove se Toinbi, pedesetih je predvideo da će pravi rat u sledećem veku biti između hrišćana i muslimana, a ne između komunista i kapitalista.'

'Arnold Toimbi, to rekao?' Bio sam zapanjen. 'Da, pročitajte 'Suđenje civilizaciji' i 'Svet i Zapad.'

'Ali zašto bi postojao takav animozitet između muslimana i hrišćana?', pitao sam.

'Zato što je Zapad odlučio, posebno njegov vođa SAD, da preuzme kontrole nad celim svetom da bi postao najveće carstvo u istoriji. A već je blizu uspeha...'

'Čekaćemo', uskočio je jedan čovek, 'a onda ćemo napasti kao zmija.'

Nekoliko dana kasnije popularni političar iz Bandonga, čija se lutka usprotivila Niksonu i koju je probio čovek sa kofom, udaren je i ubijen kolima koja su pobegla s mesta nesreće."

(Nastavak sledi)

